

МИНИСТЕРСТВО НА ЗЕМЕДЕЛИЕТО, ХРАНИТЕ И ГОРИТЕ
ЦЕНТЪР ЗА ОЦЕНКА НА РИСКА
ПО ХРАНИТЕЛНАТА ВЕРИГА

„Устойчива наука за безопасна храна“

**14-та НАУЧНА КОНФЕРЕНЦИЯ – 2021 г. на
Българският Контактен Център на EFSA**

27 октомври 2021 г.

Актуални аспекти в работата на Центъра за оценка на риска по хранителната верига през 2021 г. в условията на пандемия от COVID - 19

*проф. Георги Георгиев, д.в.м.н.
директор на Центъра за оценка на риска по хранителната верига*

27 октомври 2021 г., София

27 октомври 2021 г.

Център за оценка на риска по хранителната верига

- Центърът за оценка на риска по хранителната верига (ЦОРХВ) е компетентният орган в Република България по смисъла на чл. 22, параграф 7 от Регламент (ЕО) № 178/2002 на Европейския парламент и на Съвета на Европа и е част от мрежата на организации, работещи в области от компетентността на Европейският орган по безопасност на храните (EFSA), съгласно чл. 36 от Регламент (ЕО) № 178/2002.
- Центърът за оценка на риска по хранителната верига работи в тясно сътрудничество с EFSA, компетентните органи в държавите членки и трети страни, изпълняващи сходни с неговите функции.

Център за оценка на риска по хранителната верига

- ЦОРХВ играе ключова роля в оценката на риска по агрохранителната верига включваща безопасност на храните и фуражите и свързаните с тях области, като зоонози, болести при домашни и диви животни, хуманно отношение към животните и здраве на растенията.
- В тясно сътрудничество и работа в мрежа от научноизследователски институти, висши учебни заведения, лаборатории и водещи учени от различни направления, както и с националните компетентни органи по опазване здравето на хората, животните, растенията, околната среда и биоразнообразието ЦОРХВ изготвя независими научни становища и научни информации за съществуващи и възникващи рискове.

Деятелността на ЦОРХВ през 2021 г. бе съсредоточена в следните направления:

- Безопасност на храните и фуражите и опазване здравето на хората, животните, растенията, околната среда и биоразнообразието, защита и хуманно отношение към животните;
- Оценка на продукти за растителна защита, активни вещества, антидоти и синергисти съгласно **Регламент (ЕО) № 1107/2009**;
- Участие на експерти от ЦОРХВ в работата на Управителния (4 проведени срещи) и Консултативния (3 проведени срещи) съвети на EFSA, както и на 3 срещи на EFSA и контактните и точки през 2021г. до момента.

Български контактен център на EFSA

- В структурата на ЦОРХВ е ситуиран Българският контактен център (БКЦ) на Европейския орган по безопасност на храните (EFSA)

БКЦ е основно звено, координиращо дейностите между EFSA и националните органи по безопасност на храните, научно-изследователските институти и всички останали заинтересовани страни.

- Дейността на БКЦ се планира и отчита ежегодно пред EFSA.

- Събира и докладва данните към EFSA по: зоонози, химични замърсители и остатъци от ВМП и ПРЗ в храни и фуражи;
- Извършва оценка на риска от пестицидни остатъци в храни, посредством разработения от EFSA PRIMo модел;
- В ЦОРХВ се намират повечето представители и техните заместници в **научните мрежи на EFSA**, сред които са:
  - научната мрежа за оценка на риска за здравето и хуманното отношение към животните (AHAW);
  - оценка на риска за здравето на растенията (Scientific Network for Plant Health Risk Assessment); мрежата за мониторинг на пестицидни остатъци (Network on Pesticide Monitoring), за:

Участие в научните мрежи на EFSA

- за мониторинг на пестицидни остатъци (Network on Pesticide Monitoring);
- за мониторинг на нововъзникващите инфекции (EREN – Emerging Risks Exchange Network);
- научната мрежа за оценка на риска от ГМО и др.;
- Популяризира EFSA чрез изготвяне на печатни издания и с информационни материали в областта на безопасността на храните.

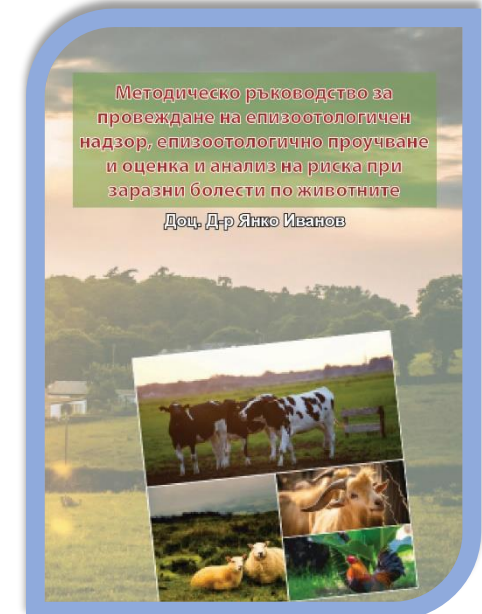
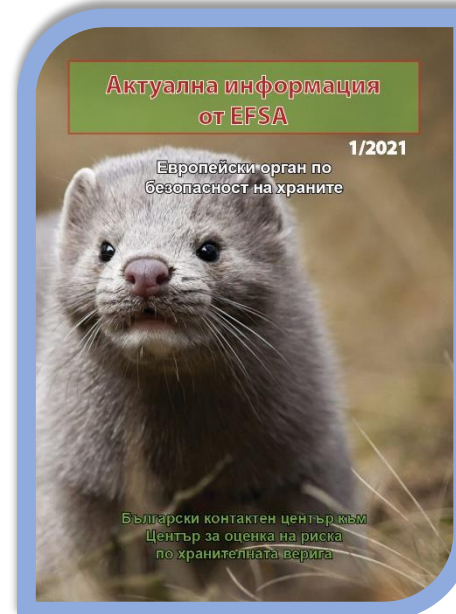

Печатни издания на ЦОРХВ през 2021г.

ISO 9001
BUREAU VERITAS
Certification

- Актуално от EFSA 2/2020;
- Актуално от EFSA 1/2021;
- Сборник от доклади от Научна конференция на ЦОРХВ, „Здрави растения – здрава храна“
- Методическо ръководство за провеждане на епизоотологичен надзор, епизоотологично проучване и оценка и анализ на риска при заразни болести по животните

Ежемесечен бюлетин на Център за оценка на риска хранителната верига

ISO 9001

BUREAU VERITAS
Certification

Център за оценка на риска по хранителната верига започна през 2021 издаването на ежемесечен бюлетин, които има цел да Ви информира за най-актуалните и интересни факти в областта на оценката на риска.

Български контактен център на EFSA

- В структурата на ЦОРХВ е ситуиран Българският контактен център на Европейския орган по безопасност на храните (EFSA)

Той е основно звено, координиращо дейностите между EFSA и националните органи по безопасност на храните, научно-изследователските институти и всички останали заинтересовани страни.

- Дейността на Българският контактен център (БКЦ) се планира и отчита ежегодно пред EFSA.
- В компетенциите на отдел „Комуникация на риска и Контактен център“ попада и една от ключовите дейности на ЦОРХВ, свързана с комуникация на риска на национално ниво.
- Комуникацията на риска се провежда в тясно сътрудничество с представителя на научната мрежа за комуникация на риска на EFSA (CEN), чийто представител е ситуиран в МЗХГ.

- През 2021 г., БКЦ проведе следните основни дейности в изпълнение на **многогодишно грантово споразумение между EFSA и ЦОРХВ:**
  - споделяне на информация за планирани дейности по оценка на риска и каталог с проектни предложения EU RAA със заинтересованите организации и в базата данни на EFSA - R4EU;
  - разпространение и обмен на информация, получена от EFSA или други държави, в мрежата от научни организации в България, с които работи българският контактнен център на EFSA към ЦОРХВ;
  - поддържане на актуални профилите на българските научни организации в базата данни на EFSA с организации, по чл.36 от Регламент 178/2002 г.- присъединяване на нови организации;

С влизането в сила на „новия“ Регламент за прозрачност (Регламент (ЕС) 2019/1381) значимостта на Българският контактен център на EFSA през 2021 г., и свързаните с това ангажименти и отговорности нарасна, като **Основните (и допълнителни) дейности, проведени от БКЦ, през 2021 г.** са свързани със следните основни аспекти:

1. споделяне на национално ниво, на информация за планирани дейности по оценка на риска и каталог с проектни предложения EU RAA (EU Risk Assessment Agenda) в сферата на безопасността на храните със заинтересованите организации – възможност за създаване на партньорства по приоритетни теми, както и избягване на дублиране на дейности при работата на държавите членки и ЕОБХ.

2. разпространение и обмен на информация, получена от ЕОБХ, или други държави в мрежата от научни организации в България, с които работи българският контактен център на ЕОБХ към ЦОРХВ;

3. поддържа на актуални профилите на българските научни организации в базата данни на ЕОБХ с организации по чл.36 от Регламент 178/2002 г., включително присъединяване на нови организации;
4. публикува информационна листовка за възможностите за работа и кариерно развитие в EFSA;
5. **организира и провежда на годишната научна конференция на БКЦ;**
6. поддържа уебсайт на БКЦ;

Български контактен център на EFSA

7. кординира на национално ниво на процедурата за номиниране и избор на членове на Управителния съвет на ЕОБХ;
8. подпомага представителя за България в Консултативния Съвет и членовете на научните мрежи на ЕОБХ;
9. популяризира ЕОБХ с изготвяне на печатни издания «Актуално от EFSA», с информационни материали в областта на безопасността на храните и др.;
10. споделя възможностите за работа и кариерно развитие на експерти от България в ЕОБХ.

Здравеопазване на животните и хуманно отношение към тях

Дирекция ОРХВ

В областта „**Здравеопазване на животните и хуманно отношение към тях**“ са направени:

- **7 епизоотични проучвания** в птицеферми и индустриални свиневъдни обекти с огнища на **Инфлуенца А по птиците** и на **Африканска чума по свинете**.
- **3 анализа на риска от навлизане в България** на
  - инфекция с вируса на Треска от Западен Нил;
  - Конго-кримска хеморагична треска;
  - ринопневмонит по конете.
- Изготвена **Стратегия за излизане от АЧС и стратегия за спиране на ваксинациите срещу ЗНД**
- **14 научни оценки на риска и становища**, от които:
  - Инфлуенца А и АЧС преди повторно населване на животновъдни обекти;
  - възможностите за **борба със синия език по дивите преживни животни**, отглеждани в оградени площи в България през 2021 г.;
  - **повторно възникване на Заразен нодуларен дерматит** в България и разработване на “exit” о стратегия за спиране на ваксинацията на ЕПЖ срещу заболяването;
  - подходящия период за извършване на **поголовна ваксинация** срещу заболяванията **син език по преживните животни** и **Заразен нодуларен дерматит по ЕПЖ** в България през 2021 г.;
  - **Африканската чума по конете** и оценка на ефективността от мерките за контрол в Европа;
  - Оценка на риска и опазването на здравето на **екзотични и ценни животни в Зоопарк София** от инфекция с вируса на **SARS Cov-2**.

В областта „Здраве на растенията, химични замърсители и храни“ са направени:

- **5 оценки на риска за здравето на потребителите** от установено наднормено съдържание на пестицидни остатъци в храни;
- **6 оценки на риска за здравето на потребителите** от установено наднормено съдържание на хим. замърсители в храни, от които като нововъзникващи – **етилен оксид** и **хлорат**;
- **6 становища** за разрешаване на ограничена и контролирана употреба на ПРЗ;
- **12 становища с оценка на риска, от които:**
  - становище за въздействието върху пчелите на ПРЗ -Тенурон 75 ВП и Тайгър Платинум 5;
  - оценка на риска от консумация на хранителни добавки, съдържащи етерични масла;
  - становище за включване на основното вещество калциев хидроксид в „Националната програма за контрол на вредителите по трайните насаждения през зимния период“;
  - становище за прилаганите практики за влагане на сухо мляко при производството на мляко за пиене и млечни продукти;
  - оценка на риска за здравето на хората, свързан с установени тежки метали, азот, фосфор и цианиди в реките Чепеларска и Юговска;
  - становище относно употребата на растението африканска *Griffonia* в хранителни добавки;
  - оценка на риска за потребителите от употребата на обогатена с молекулярен водород вода.

Здравеопазване на животните и хуманно отношение към тях

Дирекция ОРХВ

Проведена Научна конференция на тема „**ЗДРАВИ РАСТЕНИЯ – ЗДРАВА ХРАНА**“, 27 април 2021 г.;

Публикувани са **7 научни обзора** и **167 научни съобщения** в областите здраве на животните и растенията, безопасност на храните, генно редактиране за справяне с болести по животните, антимикробна резистентност и др.

Изготвени са **3 Ръководства** за:

- Ръководство за оценка на фитосанитарния риск от вредители по растенията за България;
- Ръководство за оценка на риска за благосъстоянето на животните;
- Ръководство за извършване на микробиологична оценка на риска в храни.

Анализи на **данни от** системата за бързо предупреждение за храни и фуражи (**RASFF**), относно: материали и предмети за контакт с храни за периода 2017 - 2020 г. микотоксини в храни за 2020 г.; добавки в храни за 2020 г.; храни, обработени с йонизиращи лъчения за 2020 г.; замърсители в храни за 2020 г.; нови храни за 2020 г.;

Докладване на EFSA на данни за установени в България през 2020 г.:

- зоонози, взривове от хранителни заболявания и антимикробна резистентност,;
- химични замърсители в храни;
- пестицидни остатъци в храни;
- остатъци от ВМП в храни от животински произход.

Извършени са 9 оценки на досиета по процедура № BG06RDNP001-16.003 по **подмярка 16.1**. „Подкрепа за сформирание и функциониране на оперативни групи в рамките на ЕПИ по мярка 16 „Сътрудничество“ от ПРСР 2014-2020 г.;

Експерти от Центъра са включени в междуведомствени работни групи и участват с експертизата си в:

- заседания на Тематична работна група за разработване на **Стратегически план за развитие на земеделието и селските райони за периода 2021 - 2027 г.**;
- заседания на **Надзорния съвет за наблюдение и контрол на дейностите при изпълнение на Национални научни програми.**

Продукти за растителна защита, активни вещества и антидоти - ПРЗАВАС

- Дирекция

“ПРОДУКТИ ЗА РАСТИТЕЛНА ЗАЩИТА, АКТИВНИ ВЕЩЕСТВА, АНТИДОТИ И СИНЕРГИСТИ” (ПРЗАВАС)

Осъществява **оценка** на продукти за растителна защита, активни вещества, антидоти и синергисти съгласно **Регламент (ЕО) №1107/2009** в следните области:

Продукти за растителна защита, активни вещества и антидоти

- **Дирекцията е компетентна структура при взимането на решенията във връзка с активните вещества и продукти за растителна защита /ПРЗ/ на европейско и национално ниво за:**
  - изготвяне на указания и участие в заседания **Постоянния комитет към ЕК** по растения, животни, храни и фуражи (PAFF), секции „ПРЗ – Законодателство ” и „ПРЗ – остатъчни вещества““;
  - участие в заседания на **Съвет за продукти по растителна защита (СПРЗ)** при БАБХ.
- През 2021 г. служители от дирекцията участват в:
  - Работни групи за изготвяне на наредби съгласно Закона за растителна защита;
  - Консултативен съвет по овощарство и зеленчукопроизводство;
  - Консултативен съвет по биологично производство и земеделие;
  - Тематична работна група за общата селскостопанска политика (ОСП);
  - Работни срещи на държавите от Южна зона – Франция, Испания, Италия, Португалия, Гърция, България, Република Хърватска, Малта и Кипър;
  - Работна група PAI към Постоянния комитет по растения, животни и фуражи (PAFF), секция „ПРЗ – законодателство“ на ЕС.

Акредитация по ISO 9001:2015

- За да повишим стандарта на експертните становища ние завършихме успешно процедурата за надзорен одит по стандарта ISO 9001-2015 и получихме акредитация още през 2018 г.
- ЦОРХВ успешно извърши нова процедура по надзорен одит по СУК на 16-и септември 2021г. за следващите 3 години.

27 октомври 2021 г.

Роля на ЦОРХВ в бъдеще

- С глобалните климатични промени, развитието на науката и технологиите и трансформацията на икономиката значението на ЦОРХВ все повече ще нараства, тъй като **ще е необходима научна оценка по отношение на рисковете** свързани с:
  - промените в климата и екосистемите и промяната на ареала на разпространение на някои трансгранични и/или векторно-преносими болести;
  - промените в климата и използването на семена и сортове, устойчиви на стресовите въздействия на екологичните промени за развитие на устойчиво земеделие и продоволствена сигурност;
  - замърсяването на околната среда с техногенни замърсители;
  - новите технологии на отглеждане на животни и растения, свързано с намаляването на въглеродните емисии и зелената сделка на ЕС;
  - следене на глобализацията и отражението и във всички области (икономика, търговия, туризъм);
  - нови храни, ваксини, лекарствени препарати за хора и животни, препарати за растителна защита, антимикробната резистентност (AMR);

Ролята на ЦОРХВ в бъдеще

Роля на ЦОРХВ в бъдеще

- модифицирани генетични организми (GMO), вкл. и тези с "редактиран геном";*
- възвръщащи се и нововъзникващи болести и рискове и др.;*
- намаляване употребата на високо токсични пестициди ;*
- използване на повече площи за биологично земеделие;*
- нулево замърсяване и постигане на нетоксична среда;*
- увеличаване дела на т.н. „чиста енергия“ от възобновяеми източници;*
- преразглеждане на стандартите за хуманно отношение към животните;*
- земеделските стопани трябва да получават справедлив дял от печалбата от устойчиво произведени храни;*
- дигитализация на обществото в.т.ч селското стопанство и ветеринарната медицина.*

Благодаря за вниманието!